



วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol.10, No.2, 2015, pp.508-518

O J E D

An Online Journal
of Education

<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

การพัฒนาบทเรียนเปียโนสำหรับนักเรียนระดับพื้นฐานถึงระดับกลาง

โดยใช้การเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านไทย

DEVELOPMENT OF ELEMENTARY TO INTERMEDIATE PIANO LESSONS FOR USING THE ARRANGEMENT OF THAI FOLK MUSIC

นางสาวมินตรา พันตะเวช *

Mintra Thuntawech

ดร.ณัฐวุฒิ บริบูรณ์วิริย์ **

Natthawut Boriboonviree, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการคัดเลือกและเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านสำหรับการบรรเลงเปียโนและ 2) นำเสนอบทเรียนที่เรียบเรียงจากดนตรีพื้นบ้านไทยสำหรับการเรียนการสอนวิชาทักษะเปียโนในระดับพื้นฐานถึงระดับกลาง ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างดังนี้ 1) สาระและทักษะเปียโนระดับขั้นพื้นฐานถึงระดับกลางของสถาบันสอบเปียโนจำนวน 3 สถาบัน 2) บทเรียนสำหรับเปียโนที่เรียบเรียงจากดนตรีพื้นบ้าน 3) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีพื้นบ้าน และ 4) ดนตรีพื้นบ้าน 4 ภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบบันทึกและวิเคราะห์สาระทักษะการบรรเลงเปียโนจากบทเพลงสอบในระดับขั้นพื้นฐานถึงระดับกลาง 2) แบบบันทึกและวิเคราะห์บทเรียนที่เรียบเรียงจากดนตรีพื้นบ้านสำหรับเปียโน 3) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีพื้นบ้าน และ 4) แบบบันทึกและวิเคราะห์ทำนองเพลงดนตรีพื้นบ้านของประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการคัดเลือกและเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านสำหรับการบรรเลงเปียโนในแต่ละระดับ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 สาระเนื้อหาของสาระดนตรีและการบรรเลงเปียโนที่เป็นตัวชี้วัดของแต่ละระดับ ประกอบด้วยด้านเทคนิคการบรรเลงเปียโนและด้านสาระดนตรีและความเป็นดนตรี ขั้นที่ 2 คัดเลือกทำนองเพลงดนตรีพื้นบ้านสำหรับการบรรเลงเปียโนจะคัดเลือกทำนองเพลงที่มีองค์ประกอบดนตรีที่สามารถนำไปเรียบเรียงและพัฒนาเป็นบทเรียนได้ในแต่ละระดับอย่างเหมาะสมและบทเพลงยังมีความหมายของเนื้อหาที่แสดงถึงวัฒนธรรม ประเพณีหรือวิถีชีวิตของชุมชนในภูมิภาค ขั้นที่ 3 เรียบเรียงทำนองเพลงดนตรีพื้นบ้านไทยสำหรับการเรียนการสอนวิชาทักษะเปียโนในระดับพื้นฐานถึงระดับกลางโดยคำนึงถึงองค์ประกอบดังนี้ 1) สาระดนตรีจากตัวชี้วัดที่กำหนดในแต่ละระดับเพื่อให้เนื้อหาบทเรียน ครอบคลุมและครบถ้วนทั้งด้านเทคนิคการบรรเลงและสาระดนตรี และ 2) ลักษณะเฉพาะทางดนตรีของทำนองเพลงพื้นบ้านแต่ละภูมิภาค

* หน่วยงานสังกัด สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่อยู่ 1/54 ม.ริมธาร ซ.บรมราชชนนี 55 ถ. บรมราชชนนี ต.ลิขัง กทม. 10170

E-mail Address: mintra_mk@hotmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E- mail Address: tuwahttan@yahoo.co.uk.

ISSN1905-4491

Abstract

The repertoires of piano curriculum are normally based on musical elements and techniques of various music genres, ranging from music for Baroque era to the present. Folk music is a particular type of music in piano curriculum. Arranging of folk music has also become part of repertoires. According to the music teaching concept the use of national folk music help music learners to understand music of their own culture faster than that of other cultures. Bartok for instance, arranged Mikrokosmos from Hungarian and neighboring countries folk music for piano. Yet, Thai folk music is rarely arranged and used for piano lessons. This study aims to developed guideline for selecting and arranging Thai folk music for piano lessons in elementary to intermediate levels. The research tools used in the study include tally sheets for analysis musical contents in piano pieces in elementary to intermediate levels selected from international piano examination boards and tally sheets for analysis Thai folk music from four areas in Thailand; the Northern area, the Northeastern area, the Center area, and the Southern area. Thai folk music is selected via suggestion of Thai folk music specialists. Subsequently, the guideline for piano lessons using the arrangement of Thai folk music is developed in accordance with Bartok's Mikrokosmos.

The result was as followed; a guideline for selecting and arranging Thai folk music in elementary to intermediate piano levels should be focusing on three domains: 1) melody, 2) rhythmic patterns, and 3) musical harmony. In addition social culture context in each region should also be taken into consideration. According to the study, the guideline can be adapted for arranging in different musical instruments. Moreover, the arrangements help to promote Thai folk music context in different cultures and it can be a way of cultural preservation by adapting into a contemporary style.

คำสำคัญ: ดนตรีพื้นบ้านไทย / เปียโน

KEYWORDS: THAI FOLK MUSIC / PIANO

บทนำ

บทเรียนสำหรับการเรียนทักษะเปียโนในปัจจุบันมีการผสมผสานแนวดนตรีหรือลีลาของดนตรีที่มีความหลากหลายเพื่อสร้างองค์ความรู้และวรรณกรรมทางดนตรีให้กับผู้เรียน ซึ่งผู้สอนนั้นจะต้องเป็นผู้ชี้แนะการบรรเลง เทคนิคต่าง ๆ และสอดแทรกความรู้ทางทฤษฎีดนตรีให้กับผู้เรียน การเรียนดนตรีที่มีความหลากหลายจึงทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจถึงบทเพลง สามารถตีความและสื่ออารมณ์ในการบรรเลงบทเพลงหรือบทประพันธ์ต่าง ๆ ได้ และสามารถเชื่อมโยงความรู้พื้นฐานสู่ความรู้เพื่อปฏิบัติได้ (สกุณา ประมา ยะยัง, 2557) ซึ่งบทเพลงในการเรียนการสอนเปียโนปัจจุบันนี้ มีการใช้ดนตรีพื้นบ้านของชาติต่าง ๆ เป็นบทเรียนเปียโนด้วย

การใช้ดนตรีพื้นบ้านมาใช้ในการเรียนการสอนดนตรีนั้น ในสถาบันการสอนและการสอบดนตรีมีการใช้บทเพลงพื้นบ้านที่หลากหลายในบทเรียนหรือหนังสือโน้ตเพลงในการเรียน ในหลักสูตรและการเรียนการสอนดนตรีของชินิจิ ซูซูกิ (Shiniji Suzuki) ที่ได้จัดทำหลักสูตรการสอนทักษะไวโอลินและเปียโนได้รวบรวมบทเพลงพื้นบ้านร้องเล่นของเด็กที่เป็นที่รู้จักและนิยมมาใช้เป็นสื่อการสอนในหนังสือเรียนโดยมีบทเพลงพื้นบ้านจากหลากหลายวัฒนธรรมทั้งดนตรีพื้นบ้านตะวันตกและตะวันออก (Bigler & Watt, 1998) เช่นเดียวกันกับสถาบันดนตรียามาฮาได้กำหนดให้หลักสูตรเปียโนเดียวมีการเรียบเรียงทำนองเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ เช่น ทำนองเพลงพื้นบ้านญี่ปุ่น เพลงพื้นบ้านเยอรมัน อังกฤษ เป็นต้น บรรจุอยู่ในหนังสือเรียนเปียโนไว้ทั้งสำหรับระดับขั้นต้นถึงระดับกลาง ในหนังสือเพลงสอบของสถาบันสอบดนตรีทรินิตีมีเพลงพื้นบ้านอยู่อย่างหลากหลายในหนังสือเรียนในแต่ละระดับด้วย สถาบันสอบดนตรี The Associate Board of the Royal Schools of Music (ABRSM) ในการสอบการขับร้องมีการสอบเพลงพื้นบ้านประจำชาติของผู้สอบด้วย แต่ไม่กำหนดขอบเขตของสาระทางดนตรีชัดเจน แต่กำหนดในเรื่องของเวลาของความยาวของเพลงมากกว่า ซึ่งสำหรับดนตรีพื้นบ้านของประเทศไทยในการศึกษาดนตรีและการเรียนการสอนเปียโนแล้วอาจจะยังไม่ได้ความสนใจจากสถาบันทางดนตรีและการสอบดนตรีมากเท่าที่ควรหรือบทเพลงพื้นบ้านที่นำมาใช้ในการเรียนดนตรีอาจจะไม่หลากหลายเท่ากับเพลงตะวันตก ดังนั้นจึงควรมีการนำเพลงพื้นบ้านหรือลักษณะทางดนตรีพื้นบ้านของประเทศไทยมาเรียบเรียงเป็นเพลงสำหรับใช้ในการเรียนการสอนดนตรีหรือสอนการปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรีด้วย (ABRSM, 2013)

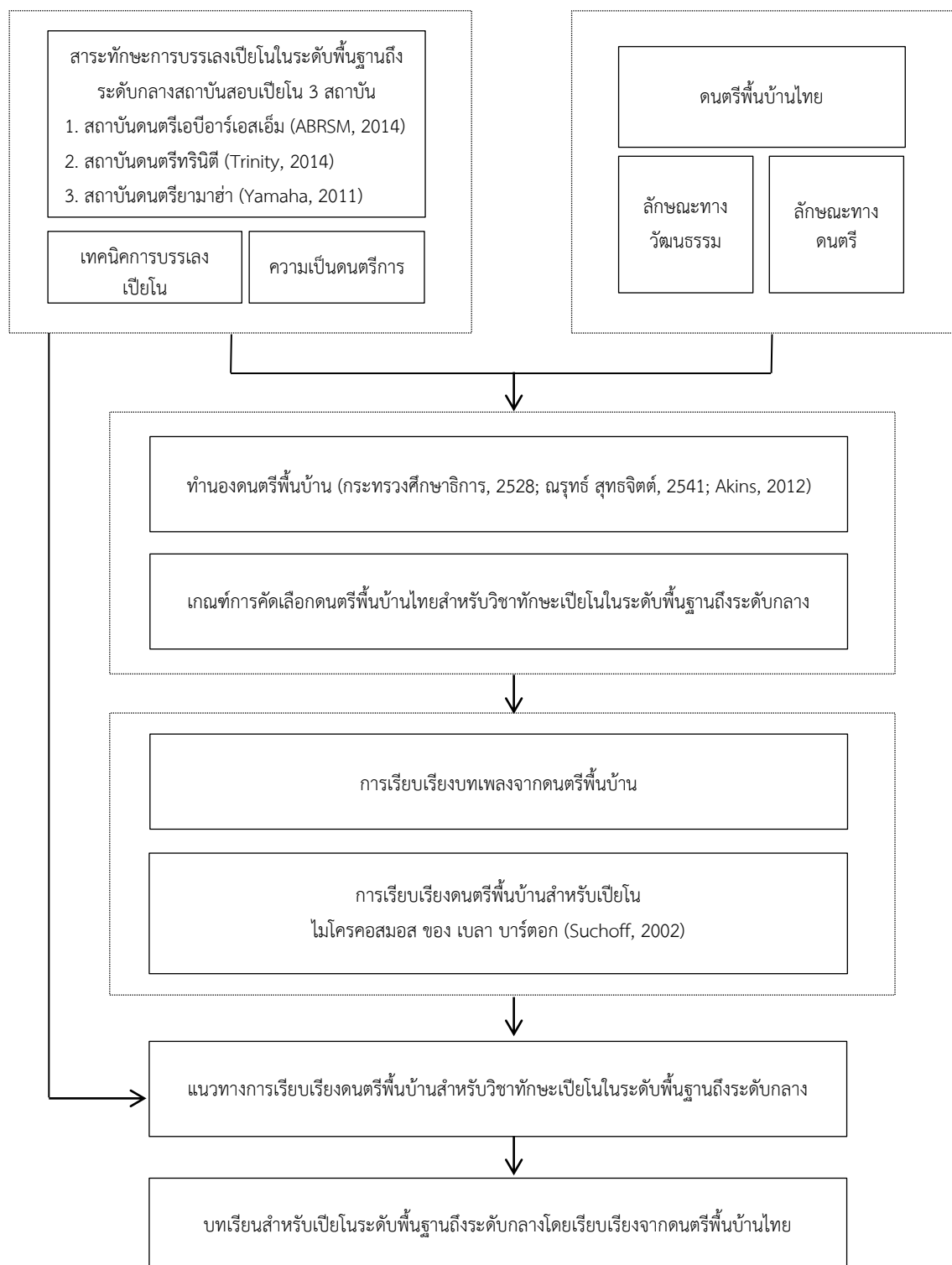
ปัจจุบันในประเทศไทยมีการศึกษาดนตรีพื้นบ้านแนวโน้มที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น คือ มีการศึกษาทางดนตรีประจำภูมิภาคและศึกษาในเชิงลึกในแต่ละชุมชนหรือท้องถิ่น แต่ในการศึกษานั้นจะเป็นในเชิงวัฒนธรรมมากกว่าการศึกษาและวิเคราะห์ในเชิงดนตรี ส่วนใหญ่จะเน้นการเก็บรวบรวมเนื้อเพลงและบริบทของบทเพลงจากพ่อครูแม่ครูของเพลงมากกว่า โดยการบันทึกเสียงหรือจัดพิมพ์เนื้อร้องหรือบทกลอนที่ใช้ร้องเล่นกันจริงแล้วจึงนำมาวิเคราะห์จัดกลุ่มหรือแยกประเภทตามบทบาทของเพลงดนตรี เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ เพลงกล่อมเด็ก เพลงเกี่ยวพาราสี เป็นต้น หรือแยกตามลักษณะการร้องหรือเล่นเพลง เช่น เพลงฉ่อย เพลงลำตัด เพลงในการละเล่นต่าง ๆ เป็นต้น (เอนก นาวิกมูล, 2550)

จึงได้จัดทำการศึกษาวิจัยแนวทางการคัดเลือกบทเพลงและเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านไทยเพื่อการพัฒนาบทเรียนเปียโนระดับพื้นฐานถึงระดับกลางโดยใช้ดนตรีพื้นบ้านไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการศึกษาการคัดเลือกและการเรียบเรียงบทเพลงพื้นบ้านไทยและดนตรีพื้นบ้านไทย
2. เพื่อนำเสนอบทเรียนสำหรับเปียโนระดับพื้นฐานถึงระดับกลางโดยเรียบเรียงจากดนตรีพื้นบ้านไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย



วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีวิจัยตามการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) มีศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผล โดยมีการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการบรรยาย อภิปรายและมีการศึกษาข้อมูลในเชิงปริมาณในบางส่วน (Quantitative Method) โดยมีการอธิบายและแจกแจงความถี่ของข้อมูลในเชิงปริมาณเป็นตัวเลขด้วยในบางส่วนของงานวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

- 1.1 หลักการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานวัดระดับทักษะเปียโน
- 1.2 หลักการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศึกษาดนตรีพื้นบ้านเพื่อนำไปใช้ในการสอนดนตรี
- 1.3 หลักการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเรียบเรียงดนตรีไทยเพื่อสำหรับเปียโน

ขั้นที่ 2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

- 2.1 สาระทักษะเปียโนระดับขั้นพื้นฐานถึงระดับกลางของสถาบันสอนเปียโน จำนวน 3 สถาบัน
- 2.2 ดนตรีพื้นบ้าน 4 ภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้
- 2.3 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีพื้นบ้าน จำนวน 1 ท่าน
- 2.4 ผลงานการศึกษาและเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านสำหรับการสอนเปียโนของของศิลปิน นักดนตรีศึกษาและนักมานุษยวิทยา จำนวน 1 ชุดเพลง

ขั้นที่ 3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 เครื่องมือการวิจัย
 - 1) แบบบันทึกและวิเคราะห์
 - 2) แบบสัมภาษณ์
- 3.2 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย
 - 1) ศึกษาเอกสาร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 2) กำหนดขอบเขต และประเด็นที่จะศึกษา
 - 3) กำหนดโครงสร้าง และข้อความคำถามของเครื่องมือ
 - 4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยอาจารย์ที่ปรึกษา
 - 5) นำผลการตรวจสอบมาแก้ไข ปรับปรุงเครื่องมือ
 - 6) นำเครื่องมือไปใช้รวบรวมข้อมูล
 - 7) นำผลของการวิจัยในแต่ละช่วงปรับปรุงเครื่องมือให้มีความเหมาะสม

ขั้นที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 4.1 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการสืบค้นเอกสารและการสัมภาษณ์
- 4.2 ผู้วิจัยรวบรวมเอกสาร ตำรา และเอกสารประกอบที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์มาตรฐานวัดระดับทักษะเปียโนระดับขั้นพื้นฐานถึงระดับกลางของสถาบันสอนเปียโน

- 4.3 ผู้วิจัยรวบรวมเอกสาร ตำรา และโน้ตเพลงที่เกี่ยวข้องดนตรีพื้นบ้าน 4 ภาคของประเทศไทย
- 4.4 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีพื้นบ้าน
- 4.5 ผู้วิจัยรวบรวมผลงานการศึกษาและเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านของศิลปิน นักดนตรีศึกษา และนักมานุษยวิทยา
- 4.6 ผู้วิจัยรวบรวมผลงานการเรียบเรียงดนตรีไทยเป็นโน้ตตะวันตกของศิลปินไทย
- 4.7 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ศิลปินไทยที่เรียบเรียงดนตรีไทยเป็นโน้ตตะวันตก

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยการวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการและผลงานดนตรี การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้แบ่งประเด็นที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการคัดเลือกและเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านสำหรับการบรรเลงเปียโน และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางในการคัดเลือกและเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านไทยสำหรับการเรียนการสอนวิชาทักษะเปียโนในระดับพื้นฐานถึงระดับกลาง

ขั้นที่ 6 การนำเสนอแนวทางการคัดเลือกและเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านไทยสำหรับการเรียนการสอนวิชาทักษะเปียโนในระดับพื้นฐานถึงระดับกลาง

- 6.1 สังเคราะห์ผลที่ได้จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นร่างแนวทางการคัดเลือกและเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านไทยสำหรับการเรียนการสอนวิชาทักษะเปียโนในระดับพื้นฐานถึงระดับกลาง
- 6.2 นำร่างแนวทางการคัดเลือกและเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านไทยสำหรับการเรียนการสอนวิชาทักษะเปียโนในระดับพื้นฐานถึงระดับกลางให้ทรงคุณวุฒิประเมิน
- 6.3 ปรับปรุงแนวทางการคัดเลือกและเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านไทยสำหรับการเรียนการสอนวิชาทักษะเปียโนในระดับพื้นฐานถึงระดับกลาง ตามผลประเมิน

ขั้นที่ 7 การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และนำเสนอวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

สรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมให้ข้อเสนอแนะในประเด็นสำคัญจากการวิจัยเป็นวิทยานิพนธ์เล่มสมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งได้ 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการคัดเลือกและการเรียบเรียงบททเรียนเปียโน และดนตรีพื้นบ้านไทย และตอนที่ 2 บทเรียนสำหรับเปียโนระดับพื้นฐานถึงระดับกลางโดยเรียบเรียงจากดนตรีพื้นบ้านไทย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการคัดเลือกและการเรียบเรียงบททเรียนเปียโนและดนตรีพื้นบ้านไทย

ผลการศึกษาการคัดเลือกและการเรียบเรียงบททเรียนเปียโนและดนตรีพื้นบ้านไทย แบ่งผลการศึกษาได้ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สารคดีทักษะทางการปฏิบัติเปียโนเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และสรุปเป็นเกณฑ์กลางในการกำหนดเนื้อหาสาระในการเรียบเรียงบทเพลงที่เหมาะสมกับระดับจากสถาบันสอบเปียโนที่เปิดสอบในประเทศไทยจำนวน 4 สถาบัน ดังนี้ 1) สถาบันดนตรียามาฮา (Yamaha Music Foundation) 2) สถาบันดนตรีทรินิตี้ (Trinity College London) และ 3) สถาบันดนตรีเอบีอาร์เอสเอ็ม (Associate Board of Royal Music [ABRSM]) แบ่งเนื้อหาสาระทางดนตรีได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สภาพและข้อมูลทั่วไป

บทเพลงที่ใช้ในการศึกษารวมทั้งหมด 128 เพลง เป็นบทเพลงที่ใช้ในการสอบวัดระดับเกรดของแต่ละสถาบัน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับพื้นฐาน คือระดับเกรด 1 – 3 และระดับกลาง คือ ระดับเกรด 4 – 5 แจกแจงจำนวนบทเพลงได้ ดังนี้

สถาบันดนตรี เกรด	ระดับพื้นฐาน			ระดับพื้นฐานกลาง		รวม (เพลง)
	เกรด 1 (เพลง)	เกรด 2 (เพลง)	เกรด 3 (เพลง)	เกรด 4 (เพลง)	เกรด 5 (เพลง)	
เอปาร์เอสเอ็ม	9	9	9	9	9	45
ทรินิตี้	9	9	9	9	9	45
ยามาฮา	8	5	6	9	10	38
รวม (เพลง)	26	23	24	27	28	128

บทเพลงที่ใช้มีลีลา (Style) พบว่าเน้นบทเพลงที่มีลีลาดนตรีในศตวรรษที่ 17 – 19 หรือดนตรีคลาสสิก (Classical Music) และดนตรีลีลาร่วมสมัย (Contemporary Music) เป็นหลักของบทเพลง และมีดนตรีลีลาสวิงแจ๊ส (Swing / Jazz Music) และดนตรีพื้นบ้าน (Folk Music) ประกอบอยู่ในชุดของเพลงทุกระดับเกรด

กลุ่มที่ 2 เทคนิคการบรรเลงเปียโนที่สำคัญของบทเพลงในแต่ละระดับ

การศึกษาเทคนิคการบรรเลงเปียโนที่พบในบทเพลงมีดังต่อไปนี้ 1) ลักษณะการดำเนินทำนองเพลง (Melodic) 2) เสียงประสาน (Harmonic) ได้แก่ ขั้นคู่ (Interval) และคอร์ด (Chord) 3) เคเดนซ์ (Cadence) ได้แก่ ตอนกลางเพลงและจบเพลง 4) ความสัมพันธ์ของมือ 5) ลักษณะแนวบรรเลงประกอบ (Accompaniment) 6) การควบคุมเสียง (Articulation) 7) เครื่องหมายตกแต่งเสียง (Embellishments) 8) ตำแหน่งการวางมือ (Hands Position) และ 9) การใช้เพดัล (Pedal)

กลุ่มที่ 3 สาระดนตรีและความเป็นดนตรี (Musicianship) ของบทเพลงในแต่ละระดับ

การศึกษาสาระดนตรีและความเป็นดนตรีที่พบในบทเพลงแต่ละระดับมีดังต่อไปนี้ 1) สัญลักษณ์ค่าโน้ตและตัวหยุด (Notation and Rest) 2) อัตราจังหวะ (Meter) ได้แก่ สัญลักษณ์อัตราจังหวะ (Time Signature) และรูปแบบจังหวะอย่างคร่าว (Rhythm Pattern) 3) ช่วงเสียงและบันไดเสียง (Range and Key Signature) 4) ระดับความเข้มของเสียง (Dynamics) 5) ความเร็ว (Speed) และ 6) โครงสร้างบทเพลง ได้แก่ ประโยคเพลง (Phrase) สังกีตลักษณ์ (Form) และรูปพรรณ (Texture)

ส่วนที่ 2 การศึกษาการคัดเลือกและเรียบเรียงบทเพลงเปียโนในแต่ละระดับ โดยมีกรอบการเรียบเรียงตามสาระดนตรีและนำทำนองดนตรีพื้นบ้านมาเรียบเรียงตามบทเรียนไมโครคอสมอสได้ดังนี้ (Suchoff, 2002)

1) การคัดเลือกดนตรีพื้นบ้านใช้ในการเรียบเรียงบทเรียน เบลล่า บาร์ตอก ผู้ประพันธ์ได้นำดนตรีพื้นบ้านฮังการี (Hungarian Folk Music) เป็นหลักและมีดนตรีพื้นบ้านประเทศอื่น ๆ เช่น ดนตรีพื้นบ้านยูโกสลาเวีย (Yugoslav Folk Music) และดนตรีพื้นบ้านบัลกาเรีย (Bulgarian Folk Music) เป็นต้น ซึ่งเบลล่า บาร์ตอกจะศึกษาและเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลสะสมสำหรับการเรียบเรียงและประพันธ์เพลงเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีแนวทางในการคัดเลือกทำนองเพลงที่นำมาใช้ได้ ดังนี้

1.1) ลักษณะทางดนตรีที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของ ทำนอง รูปแบบ จังหวะ บันไดเสียงและเสียงประสานที่น่าสนใจ

1.2) ความเป็นที่นิยมและเป็นที่ยอมรับ คำนึงของผู้เรียนต่อดนตรีเพลงพื้นบ้านนั้น ๆ

2) การเรียบเรียงบทเรียนจากดนตรีพื้นบ้าน แบ่งเป็น 3 วิธีการ ดังนี้

2.1) การคัดลอกจากต้นฉบับ (Transcription) คือ เรียบเรียงบทเรียนจากบทเพลงพื้นบ้านตามต้นฉบับทั้งทำนองและเสียงประสาน ซึ่งมีการใส่ทำนองและเนื้อร้องในบทเพลง เป็นในลักษณะของบทเพลงบรรเลงประกอบการขับร้อง

2.2) การเรียบเรียงล้อกับทำนองเดิม (Imitation) คือ การเรียบเรียงโดยใช้ลักษณะทำนอง รูปแบบจังหวะ หรือเสียงประสานของบทเพลงเดิมมาใช้เป็นโครงสร้างหลักในการเรียบเรียงบทเรียน

2.3) การประพันธ์บทเพลงใหม่ (Composition of original folk music) คือ การนำแนวคิด บันไดเสียง หรือรูปแบบจังหวะของดนตรีพื้นบ้านเป็นแนวทางในการประพันธ์บทเรียนใหม่

ส่วนที่ 3 ทำนองดนตรีพื้นบ้านที่เป็นตัวแทนของดนตรีพื้นบ้าน 4 ภาคของประเทศไทยตามภูมิภาคของประเทศ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2528)

- 1) ดนตรีพื้นบ้านของภาคเหนือ ได้แก่ ทำนองเพลงซอ ทำนองเพลงวงล้านนา ทำนองกลองสะบัดชัย
- 2) ดนตรีพื้นบ้านของภาคกลาง ได้แก่ ทำนองเพลงกล่อมลูก ทำนองเพลงเกี่ยวข้าว ทำนองเพลงกลองยาว และทำนองเพลงเรือ
- 3) ดนตรีพื้นบ้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ทำนองเพลงวงโปงลาง ทำนองเพลงแคน และทำนองเพลงเต้ย
- 4) ดนตรีพื้นบ้านของภาคใต้ ได้แก่ ทำนองเพลงระบำโนราห์ ทำนองเพลงลิเกฮูลู และทำนองเพลงเรือ

ตอนที่ 2 บทเรียนสำหรับเปียโนระดับพื้นฐานถึงระดับกลางโดยเรียบเรียงจากดนตรีพื้นบ้านไทย

จากการศึกษาสาระดนตรีและเทคนิคการบรรเลงของแต่ละระดับเกรด การคัดเลือกและเรียบเรียงบทเรียนรวมถึงทำนองดนตรีพื้นบ้านไทยทั้ง 4 ภาค จึงได้นำมาเรียบเรียงเป็นตัวอย่างบทเรียนเปียโนในระดับเกรด 1 – 5 ให้มีองค์ประกอบความรู้ทางสาระดนตรีและเทคนิคการบรรเลงที่ครบถ้วน ทั้งหมด

ระดับเกรด	จำนวนเพลง	จำนวนสาระและเทคนิคสำคัญที่มีต่อเพลง
1	8	1 – 3 สาระ/เพลง
2	5	2 – 4 สาระ/เพลง
3	5	2 – 4 สาระ/เพลง
4	3	3 – 5 สาระ/เพลง
5	3	3 – 5 สาระ/เพลง
รวม	24 เพลง	

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 การศึกษาบทเรียนสำหรับเปียโนระดับพื้นฐานถึงระดับกลาง

จากการศึกษาบทเพลงสอบของสถาบันดนตรี ทั้ง 3 สถาบัน ได้แก่ สถาบันดนตรีเอปอาร์เอสเอ็ม สถาบันดนตรีทรินิตี้ และสถาบันดนตรียามาฮา มีความแตกต่างของลักษณะบทเพลง แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มเพลงที่นำมาใช้ในการสอบวัดระดับ แต่เนื้อหาสาระที่อยู่ในบทเพลงมีขอบเขตและทิศทางที่ไปในทางเดียวกัน หากเปรียบเทียบบทเพลงของทั้ง 3 สถาบันแล้วสังเกตได้ว่า สถาบันดนตรีเอปอาร์เอสเอ็มมีการเลือกบทเพลงที่มีสาระและเทคนิคที่ค่อนข้างหลากหลายและซับซ้อนกว่า ในขณะที่บทเพลงของสถาบันยามาฮาจะค่อนข้างแบ่งแยกสาระดนตรีและเทคนิคในบทเพลงได้อย่างชัดเจน เนื่องจากสถาบันดนตรียามาฮาจะบรรจุบทเพลงสอบในหนังสือเรียน แตกต่างกับบทเพลงของสถาบันดนตรีเอปอาร์เอสเอ็มและทรินิตี้ที่แยกบทเพลงสอบรวมเล่มต่างหาก บทเพลงของยามาฮาจึงสะท้อนสาระการเรียนรู้ได้ชัดเจน

เปรียบเทียบกับบทเรียนไมโครคอสมอสของเบลล่า บาร์ตอก ซึ่งมีกระบวนการทางการสอนและเรียบเรียงบทเรียนที่แตกต่างจากรูปแบบทั่วไป คือ เน้นให้ผู้เรียนมีความคุ้นชินกับดนตรีร่วมสมัย สาระการเรียนรู้ในบทเรียนจึงมีความแตกต่างกับสถาบันดนตรีที่ศึกษาทั้ง 3 สถาบัน ในลักษณะของการเรียงลำดับและเทคนิคการบรรเลงที่มีความแตกต่างกันซึ่งบทเรียนไมโครคอสมอสจะมุ่งเน้นพัฒนาทักษะการบรรเลงเปียโนเฉพาะเทคนิคตามความต้องการผู้เรียน แต่บทเพลงที่สถาบันดนตรีที่ศึกษาจะมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในการบรรเลงเปียโนในลักษณะองค์รวมทั่วไป

และจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าดนตรีพื้นบ้านเป็นดนตรีที่สถาบันดนตรีที่ศึกษาให้ความสำคัญในการนำมาใช้เป็นบทเรียน ซึ่งบทเพลงพื้นบ้านในสถาบันดนตรีเอปอาร์เอสเอ็มและทรินิตี้ ก็ได้นำบทเพลงของเบลล่า บาร์ตอกบรรจุอยู่ในรายชื่อเพลงสอบด้วย และในหลักสูตรหรือบทเรียนของสถาบันดนตรียามาฮาก็มีบทเพลงพื้นบ้านของชาติต่าง ๆ และเพลงญี่ปุ่นบรรจุอยู่ด้วย จึงเป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงคุณค่าของดนตรีพื้นบ้านในการเรียนการสอนทักษะดนตรีมากขึ้น

ลักษณะดนตรีพื้นบ้านไทยทั้ง 4 ภูมิภาคมีลักษณะที่โดดเด่นในองค์ประกอบดนตรีซึ่งทั้ง 4 ภาคต่างก็มีลีลาเฉพาะที่มีความน่าสนใจ โดยเฉพาะบันไดเสียงที่ใช้และรูปแบบจังหวะที่ปรากฏซึ่งเป็นจุดเด่นในการนำมาเรียบเรียงเป็นบทเพลงสำหรับเปียโนได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยสังเกตถึงลักษณะของการดำเนินทำนองของดนตรีพื้นบ้านไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกับดนตรีพื้นบ้านชาติอื่น ที่มีการใช้บันไดเสียงเพนตาโทนิค (Pentatonic Scale) และบันไดเสียงไมเนอร์ (Minor Scale) มีการศึกษาวิจัยดนตรีพื้นบ้านไทยมีความเห็นตรงกันในเรื่องของบันไดเสียงของดนตรีพื้นบ้านไทย คือ วิจัยดนตรีพื้นบ้านท่าโพ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2541) ที่มีการวิเคราะห์ลักษณะของบันไดเสียงของทำนองเพลงพื้นบ้าน ดังนั้นดนตรีพื้นบ้านไทยจึงสามารถนำมาพัฒนาเป็นบทเรียนดนตรีโดยมีสาระดนตรีในแบบตะวันตกได้

ตอนที่ 2 บทเรียนสำหรับเปียโนระดับพื้นฐานถึงระดับกลางโดยเรียบเรียงจากดนตรีพื้นบ้านไทย

จากผลการศึกษาและคัดเลือกทำนองเพลงที่นำมาใช้ในการเรียบเรียงบทเพลงพบว่า ทำนองดนตรีพื้นบ้านโครงสร้างที่ค่อนข้างคล้ายกันในแต่ละบทเพลงในเรื่องของบันไดเสียง แต่บทเพลงก็มีความซับซ้อนของจังหวะทำนองหลักที่แตกต่างกันและความยาวของบทเพลงจึงสามารถแยกระดับของทำนองเพลงในแต่ละระดับเกรดได้จากง่ายไปยาก

การเรียบเรียงบทเพลงจึงสามารถทำได้ค่อนข้างอิสระ คือ ไม่จำเป็นต้องยึดติดกับรูปแบบการบรรเลงของทำนองดนตรีพื้นบ้านแบบดั้งเดิม เนื่องจากบทเพลงที่เป็นบทเรียนมุ่งเน้นให้ผู้บรรเลงหรือผู้เรียนได้ถึงทักษะการบรรเลงและสาระดนตรีเป็น การเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมจึงเป็นจุดประสงค์แฝง บทเรียนที่เรียบเรียงจึง

เป็นเพียงตัวอย่างการเรียบเรียงที่สามารถเกิดขึ้นได้ แต่ไม่ใช่วิธีการหรือการเรียบเรียงที่แน่นอน สามารถนำทำนองหรือบทเพลงพื้นบ้านไปพัฒนารูปแบบต่าง ๆ ได้ ตามลีลาหรือกลวิธีของผู้เรียบเรียงอื่นได้

ตอนที่ 3 ข้อค้นพบและข้อสังเกตอื่น ๆ

นอกจากเรียนรู้สาระทางดนตรีที่เป็นจุดประสงค์หลักของบทเรียนที่เรียบเรียงขึ้น บทเพลงยังสามารถกระตุ้นการอยากเรียนรู้ของผู้เรียนในเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น เนื่องจากบทเรียนที่เรียบเรียงได้นำไปให้ผู้เรียนทดลองบรรเลงเพื่อขอความคิดเห็น ได้มีการเสนอความคิดในการเรียนรู้และสนใจในดนตรีพื้นบ้านดั้งเดิม จึงเห็นว่าการนำดนตรีพื้นบ้านมาเรียบเรียงเป็นบทเรียนลักษณะนี้ เป็นการเรียนรู้เชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมได้อีกวิธีหนึ่ง จึงเห็นว่าการสร้างผลงานที่มีความเป็นไทยเป็นการยกระดับคุณค่าของดนตรีพื้นบ้านไทยเทียบเท่าสากลหรือดนตรีตะวันตกในหลักสูตรการเรียนการสอนทักษะเปียโน

ผู้วิจัยพบว่าปัจจุบันการสอนในลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมดนตรีได้รับความสนใจและมีผู้ศึกษาวิจัยอยู่ โดยเฉพาะการนำดนตรีไทยหรือดนตรีพื้นบ้านไทยมาพัฒนารูปแบบการเรียนดนตรีหรือพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนดนตรีไทยให้เข้าถึงผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น เช่นงานวิจัยการศึกษาเรื่องผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการบรรเลงระนาดเอกและฆ้องวงใหญ่ตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ ต่อทักษะการบรรเลงรายบุคคลและการบรรเลงเป็นกลุ่มของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2 (กัญญา เพิ่มพูล, 2555) ที่นำการสอนแบบดนตรีตะวันตกมาใช้ในการเรียนดนตรีไทยก็สามารถทำให้ผู้เรียนมีเจตคติหรือความพึงพอใจมากกว่าการเรียนแบบเดิม ดังนั้นจึงควรมีการเพิ่มการศึกษาในลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้นในประเทศไทย เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนดนตรีและยกระดับดนตรีพื้นบ้านไทยเป็นที่รู้จักเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยนี้เป็นเพียงแนวทางและเป็นตัวอย่างของแนวทางการคัดเลือกและเรียบเรียงบทเพลงพื้นบ้านที่เหมาะสมในแต่ละระดับ การนำไปใช้จึงควรมีการปรับปรุงยุคให้เหมาะสมกับผู้เรียนและชั้นเรียนให้เหมาะสมต่อไป
2. ผู้เรียนของบทเรียนที่เป็นบทเพลงที่เรียบเรียงนี้ ควรมีความรู้ทางดนตรีและการบรรเลงเปียโนในขั้นระดับต้นหรือระดับก่อนพื้นฐานและเนื้อสาระทางดนตรีครูผู้สอนต้องเป็นผู้แนะนำจากบทเพลงขึ้นอยู่แต่ละวิธีการสอนของครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวัดผลความพึงพอใจของผู้ที่ได้ทดลองใช้บทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นทั้งครูผู้สอนวิชาเปียโนและผู้เรียน
2. ควรมีการจัดทำและวางแผนการสอนบทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นให้เหมาะสมกับเนื้อหาทางดนตรีและทางสังคม วัฒนธรรมจากดนตรีพื้นบ้าน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กีฎะ เพิ่มพูล. (2555). ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการบรรเลงระนาดเอกและฆ้องวงใหญ่ตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ ต่อทักษะการบรรเลงรายบุคคลและการบรรเลงเป็นกลุ่ม. *An Online Journal of Education (OJED)*, 7(1), 1361 – 1375.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2528). *ดนตรีพื้นบ้านและศิลปการแสดงของไทย*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2541). *เพลงพื้นบ้านท่าโทะ: เนื้อหาดนตรีและการสืบทอด*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สกุณา ประมาะยัง. (2557). การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีเพื่อพัฒนาเทคนิคการปฏิบัติโน้ตระดับ สำหรับนักเรียนเปียโนระดับชั้นกลาง. *An Online Journal of Education (OJED)*, 9(2), 434-446.
- เอนก นาวิกมูล. (2550). *เพลงนอกศตวรรษ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

ภาษาอังกฤษ

- Akins Joel. (2012). *Passing it on: Traditional Lanna music in the modern – day city of Chiang Mai*. Bangkok: Institute of Asian studies, Chulalongkorn university.
- Bigler L. Carole, Watt Lloyd Valery. (1998). *Study Suzuki piano: More than music*. United State of America: Alfred.
- The Associated Board of the Royal Schools of Music. (2013). *Marking criteria (singing)*. London: The Associated Board of the Royal Schools of Music.
- The Associated Board of the Royal Schools of Music. (2014). *Piano Syllabus 2015 & 2016*: The Associated Board of the Royal Schools of Music.
- Trinity, College. (2014). *Piano Syllabus 2015 - 2017*.
- Yamaha music foundation. (2011). *Examiner's Guide: Piano Performance Grades 10 - 6*: Yamaha music foundation.